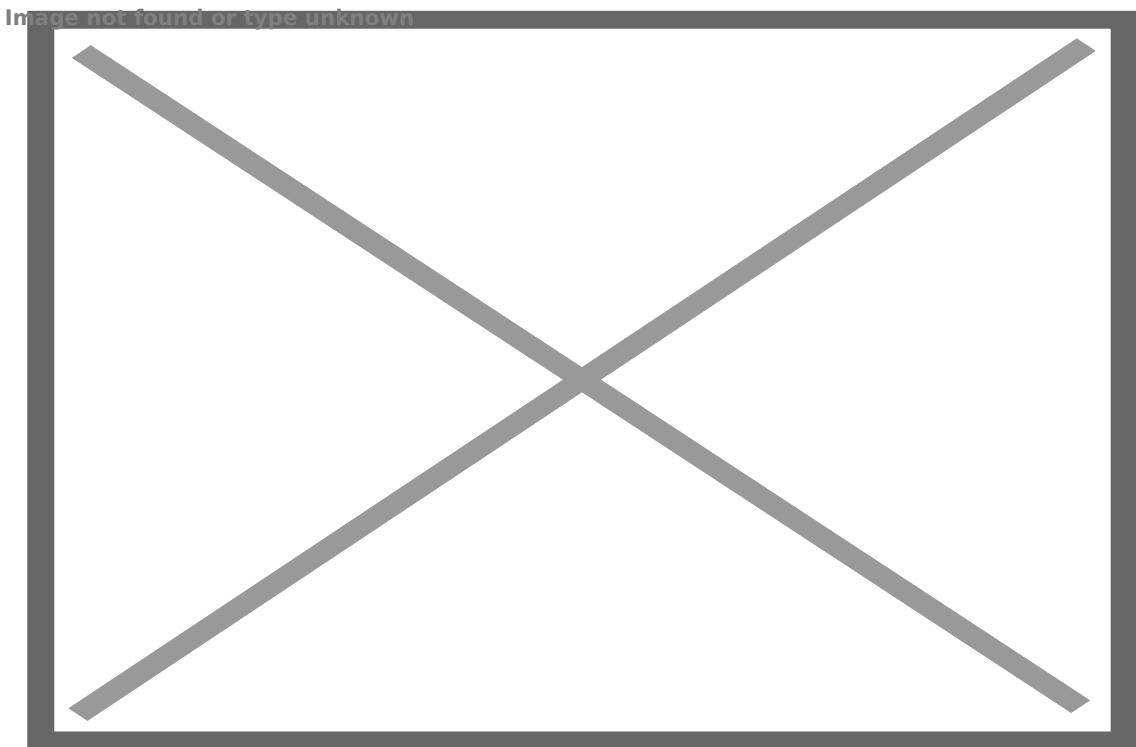

Gìn giữ nét văn hóa "Là vải bằng đá" của người Mông bản Sin Suối Hồ

22:13 13/12/2021

Tác giả: Lê Hà

Từ xa xưa, đá đã trở thành công cụ sản xuất, gắn bó với cuộc sống đời thường của người dân, nhất là người dân miền núi đã sử dụng đá để đánh đuổi thú dữ, làm nhà, hàng rào... Đặc biệt, người Mông ở bản Sin Suối Hồ đã sử dụng những tảng đá to, nặng khoảng 10 - 40 kg để là vải lanh may những bộ trang phục truyền thống dân tộc. Đây là một nét văn hóa đặc trưng trong đời sống của người Mông bản Sin Suối Hồ, xã Sin Suối Hồ, huyện Phong Thổ cần được gìn giữ.

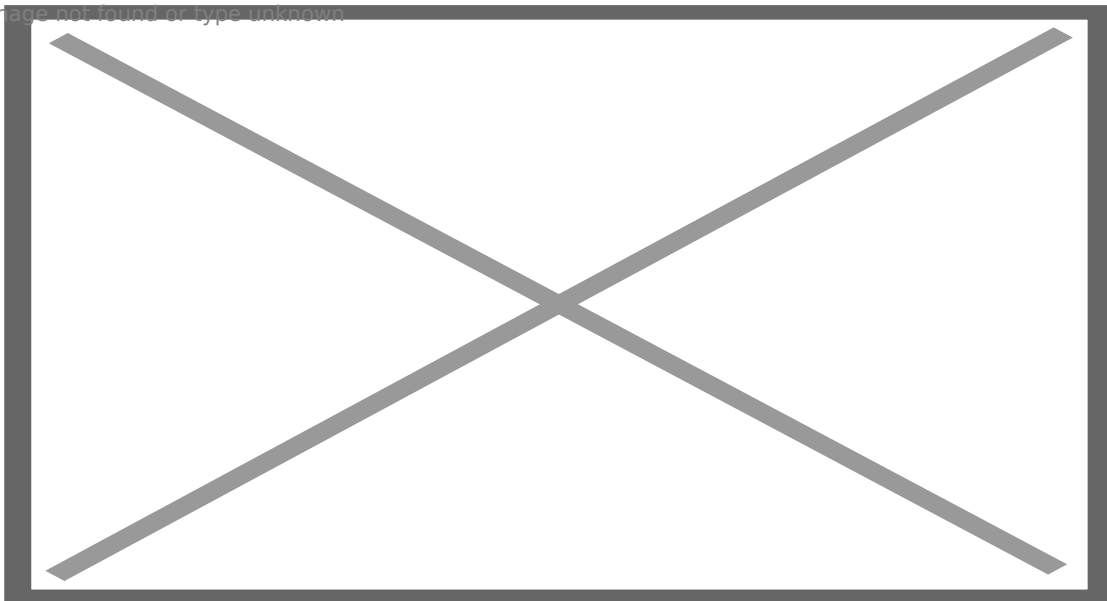

Phụ nữ bản Sin Suối Hồ là vải bằng đá

Vải lanh là loại vải được người phụ nữ dân tộc Mông tự tay làm bằng phương pháp thủ công từ việc trồng cây lanh, se sợi và dệt thành những tấm vải để may các loại trang phục như áo, váy, túi xách...Tuy nhiên, vải lanh là loại vải rất dày, khả năng co giãn, đàn hồi ít, thô ráp, do đó để có được tấm vải mềm, mịn thì người dân đã phải dùng đá để là. Bởi chỉ có là bằng đá, tấm vải lanh mới thẳng, mịn bóng, trơn nhẵn. Khi vải đã được là thì các chi tiết, biểu tượng hoa lá, con vật bằng sáp ong mới nổi bật, rõ nét hơn trên nền vải.

Để là được vải lanh thì cần một thân gỗ tròn, nhẵn và 1 tảng đá chắc, nguyên khối. Một tảng đá tốt sau khi vận chuyển từ suối về, người dân phải bào lại bằng giấy giáp hoặc dùng loại đá khác mài bề mặt cho nhẵn, bóng mới đưa vào sử dụng. Nếu không khi là sẽ giắt, rách vải. Tùy theo mỗi cách là, nếu như là bằng chân người dân chỉ cần tảng đá nặng khoảng 10 kg, thì là bằng tay cần tảng đá nặng khoảng 20 - 40 kg. Vì nếu chọn tảng đá nặng quá khó vận chuyển, khi là không có sức đẩy, còn tảng đá nhỏ thì không đủ tiêu chuẩn là vải. Là vải là công đoạn cuối cùng để hoàn thiện một tấm vải trước khi bước vào khâu hoa văn, do đó ở Sin Suối Hồ, gia đình nào có đá sẵn thì làm, nếu không mấy gia đình cùng dùng chung một tảng đá. Đây cũng là nét sinh hoạt văn hóa cộng đồng mà người dân Sin Suối Hồ duy trì qua bao thế hệ, thể hiện tinh thần đoàn kết cộng đồng của bản làng vùng biên. Một tảng đá là vải có thể dùng từ đời này sang đời khác, thế hệ này sang thế hệ khác. Thậm chí có tảng đá đã được giữ gìn đến nay đã sang đời thứ 3, 4. Trung bình một bộ trang phục truyền thống nơi đây có giá từ 2 - 3 triệu. Giá trị của mỗi tấm vải lanh thường dựa vào việc đã trải qua những công đoạn nào như vải trắng, nhuộm trầm hay vải đã được là...

Image not found or type unknown

Người Mông bản Sin Suối Hồ thường mặc trang phục truyền thống do chính bàn tay khéo léo của mình làm ra

Là vải bằng đá là việc làm tốn nhiều công sức, cầu kì, đòi hỏi nghệ thuật nhẹ nhàng, kiên trì, nhẫn nại, do đó trong quá trình lao động, người phụ nữ có thể dùng đôi tay hoặc đôi bàn chân điều khiển tảng đá lăn dọc theo từng tấm vải. Tuy nhiên để có thể điều khiển được tảng đá nặng hàng chục kg bằng đôi chân theo ý muốn không phải là chuyện dễ dàng. Vì vậy bí quyết, kinh nghiệm khi là vải phải đặt cả 2 chân lên tảng đá sao cho thật thẳng bằng. Sau đó từ từ di chuyển chân trái, chân phải sang 2 đầu tảng đá cho cân và giữ thẳng bằng rồi cứ thế dùng chân lăn qua lăn lại. Khi cảm nhận mặt vải bóng lên, họ tiếp tục xê dịch cuộn vải và làm việc cho đến khi hoàn tất. Những người phụ nữ bản Sin Suối Hồ đã quen với việc trồng lanh, dệt vải, nhuộm trầm từ nhỏ nên việc là vải bằng đá đối với họ cũng không quá khó khăn. Chị Chang Thị Pàng tâm sự: Từ nhỏ tôi đã được mẹ chỉ dạy cho cách se lanh, dệt vải, là vải bằng đá. Thời gian rảnh rỗi trong 2 tiếng đồng hồ tôi có thể là xong được tấm vải lanh dài 3, 4 sải tay. Công việc này phụ nữ trong bản ai cũng thuần thực...

Theo anh Vàng A Chính - Trưởng bản Sin Suối Hồ thì sự thay đổi nhịp điệu, trọng lượng ở mỗi người phụ nữ khi là vải sẽ ảnh hưởng lớn đến độ bền, đẹp, nhẵn, bóng, thẳng của tấm vải. Do đó mỗi tấm vải lanh thường chỉ một người phụ nữ làm. Khi là vải không ai đổi công cho nhau, ai đã đảm nhiệm công việc này rồi thì làm đến khi nào xong mới thôi.

Là vải bằng đá trở thành nét văn hóa đặc trưng của đồng bào dân tộc Mông bản Sin Suối Hồ, đến với bản làng nơi đây, du khách không chỉ được đắm chìm trong không gian văn hoá của đồng bào mà còn được chiêm ngưỡng nghệ thuật là vải bằng đá, tự tay lựa chọn mua những bộ trang phục váy, áo, đồ lưu niệm do chính người dân làm ra để làm quà cho người thân.

Lê Hà - Phạm Hoài

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/gin-giu-net-van-hoa-quot-la-vai-bang-daquot-cua-nguoi-mong-ban-sin-suoi-ho>